

Grundbogen til religion C Systeme (2012) s. 158-160

Det E
Bhavi
det t
samsa
og lid
In
neske
ved h
for at
I den
væsen
genfe
fødsel
dyrev
G
denn
man
og bl
liv i
gude
karm
er ku
eller
ne. D
begæ
sig. I
De g
mad
vejen
H
ligere
uafbr
forstå
forest
dårlig
ikke
den c
altså
er de
andet

◀ Bhava

Det Buddhistiske Livshjul

Bhavachakra, også kaldet *Det Buddhistiske Livshjul*, er her malet på væggen i det tibetanske Songzanlin-kloster. Livshjulet er en billedlig gengivelse af samsara, dvs. den endeløse cyklus, der holder mennesket fanget i uvidenhed og lidelse.

Inderst i hjulet ses *de tre rodårsager* (også kaldet *de tre sindsgifte*) til, at mennesket er fanget i livshjulet, nemlig *begær, vrede og uvidenhed*, symboliseret ved henholdsvis en hane, en slange og en gris. Dyrene bider hinanden i halen for at symbolisere, at de tre rodårsager hører sammen og betinger hinanden. I den næstinderste cirkel ses henholdsvis *den lyse og den mørke vej*, der viser væsener på vej opad mod en bedre genfødsel eller nedad mod en dårligere genfødsel, tynget ned af den dårlige karma. Den næste ring viser *de seks genfødselsverdener*, henholdsvis *gudeverdenen, halvgudeverdenen, menneskeverdenen, dyreverdenen, de sultne ånders verden og helvede*.

Gudeverdenen er umiddelbart den bedste verden at blive genfødt i. Men denne verden er, som hele livshjulet, også underlagt loven om karma. Dvs. når man har levet ubekymret som gud et stykke tid, har man opbrugt sin karma og bliver genfødt i en lavere verden. I halvgudeverdenen lever man også et liv i luksus. Men halvguderne bruger deres tid på at kæmpe mod sig selv og guderne i gudeverdenen. De arbejder derved heller ikke på at forbedre deres karma, men opbruger den kun. Menneskeverdenen er fuld af lidelse, men det er kun her, man kan arbejde på at forbedre sin karma og opnå bedre genfødsel eller blive helt oplyst, så man kan opnå nirvana og blive befriet fra genfødslerne. Dyrene i dyreverdenen er i endnu højere grad end menneskene underlagt begæret, for dyrene har ingen bevidsthed, men lever kun for at æde og parre sig. I de sultne ånders verden lever væsener med tynde halse og tykke maver. De går konstant omkring og søger efter mad og drikke. Men når de ser noget mad eller drikke, forsvinder det igen foran dem, eller det brænder dem hele vejen ned igennem halsen.

Helvede er den værste genfødselsverden. Helvede kan være inddelt i yderligere 18 verdener, der hver er kendetegnet ved konstant lidelse, fx enten uafbrudte flammer eller is. Dødsguden Yama, der sidder i helvede, skal ikke forstås som en straffende djævel, som man fx kender det fra folkelige kristne forestillinger. For Yama vil ofte sidde med et spejl, hvor man kan se sin egen dårlige karma, dvs. grunden til at man er havnet i helvede. Således er helvede ikke en udefrakommende straf for et dårligt liv, men bare genspejlingen af al den dårlige karma, man selv har opsparet. Alt det, man oplever i helvede, er altså kun ens egen dårlige karma. Helvede kan føles som en evighed, men man er der kun, indtil man har opbrugt sin dårlige karma, og bliver så genfødt et andet sted i livshjulet.

◀ *Bhavachakra*, også kaldet *Det Buddhistiske Livshjul*.

De seks genfødselsverdener kan opfattes som konkrete verdener, men ofte vil buddhister også tale om de seks verdener som sindstilstande. Således kan man føle sig som en ubekymret gud, der bare opbruger god karma for derefter at vågne op til det virkelige liv i lidelse. Eller man kan føle sig som et dyr, hvis man i en periode kun tænker på at få opfyldt sine kropslige behov. Endelig kan man føle sig som i helvede, hvis man har det dårligt og ikke føler, der er nogen vej ud af lidelsen.

Pointen er, at det kun er fra menneskeverdenen, man kan arbejde på at blive opløst, frigjort og komme ud af samsara.

I den yderste ring ses 12 billeder, der symboliserer opståen i afhængighed af hinanden. Dette kaldes også den 12-leddede årsagskæde. Hvert billede er en effekt af det foregående billede og bliver til årsag og fører videre til det næste. Som årsag og effekt kommer 1. en blind mand (uvidenhed), 2. en pottemager (vilje), 3. en abe (bevidsthed), 4. mennesker i en båd (navn og form), 5. en bygning med vinduer (de seks sanser), 6. et par i omfavelse (kontakt), 7. en mand med pil i øjet (følelse), 8. en kvinde tilbyder mand noget at drikke (livstørst, begær), 9. en kvinde plukker frugt fra et træ (vedhængen), 10. et elskende par (tilblivelse), 11. en fødende kvinde (fødsel) og 12. en mand, der bærer lig til gravpladsen (alderdom og død).

Hele livshjulet holdes af Mara, som er symbol på det begær, der frister os til at hænge fast i livshjulet og modarbejde vores befrielse. Uden for livshjulet ses den oplyste Buddha.

Mahayana

De Mahayanareformatorer brød med Theravada i det 1. århundrede f.v.t. og blev man er det del nye skriftes, kaldet sutraer, hvor de nye tankestillinger kom til udtryk. Mahayana er en videreudvikling af en række tankestillinger, der opstod i buddhismens formative periode.

I det følgende optræder en række forestillinger og begreber, der er centrale for Mahayana.

En bodhisattva er en person, der arbejder på at befri andre væsener fra samsaras lidelser. Dette begreb kendes fra både Theravada og Mahayana.

I Mahayana er begrebet bodhisattva dog mere radikalt opfattet. Mahayana brød med Theravada, bl.a. fordi man mente, at den tidligere tanke kun fokuserede på, at munke kunne arbejde på deres egen udrikkelse af samsara og opnåelse af nirvana. Dermed udviser disse munke faktisk egoisme og begær, hvilket jo ikke fører til opløsning. Heroverfor mente reformatorerne inden for Mahayana, at en bodhisattva er en person, der er ved at opnå opløsning, men udskyer sin egen udrikkelse af samsara. I stedet arbejder bodhisattvaen på at hjælpe alle levende væsener fra samsara. Ifølge Mahayana har alle mennesker nemlig en iboende buddhanatur, der bare skal vækkes, så man kan blive opløst, dvs.